

УДК 94(477) «1941/1944»:025.171

В. В. ЖИГЛО, канд. іст. наук., доцент кафедри історії та культурології, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, Харків

АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ З ІСТОРІЇ НІМЕЦЬКОГО ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті аналізується діяльність українських істориків та архівістів з актуалізації комплексу архівних документів з історії німецького окупаційного режиму в Україні. До середини 1980-х рр. абсолютна більшість цих документів знаходилася в обмеженому доступі, їх систематичне вивчення розпочалося відносно недавно.

Ключові слова: Національний архівний фонд України, Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, обласні державні архіви, актуалізація, репрезентативність.

Вступ. Актуальність обраної проблематики пов'язана із необхідністю подальшого вивчення маловідомих сторін політики німецького окупаційного режиму під час Другої світової війни, по відношенню до населення захоплених територій. Необхідним є встановлення інформативності джерел та рівня актуалізації відповідних документів Національного архівного фонду (НАФ) України.

Радянська історіографія німецького окупаційного режиму базувалась на досить обмеженій джерельній базі, адже більшість документів німецьких та допоміжних

© В. В. Жигло, 2013

українських органів влади були майже повністю засекречені наприкінці війни і не потрапили до наукового обігу. Комплексний аналіз документів окупаційних структур розпочався з другої половини 1980-х рр., коли гриф секретності з «окупаційних» фондів було знято. Сьогодні настала потреба встановити рівень актуалізації документів німецьких окупаційних органів влади та оцінити їх репрезентативні можливості.

Мета. У статті прослідковано основні напрями та етапи дослідження документів окупаційних структур на сучасному етапі української історіографії Другої світової війни, з метою встановлення найбільш актуалізованих архівних документів, та тих документів, чия актуалізація, не дивлячись на значний джерельний потенціал, ще не достатня.

Виклад основного матеріалу. Пошук та прийняття на архівне зберігання документів німецьких окупаційних структур та українських допоміжних органів влади в основному закінчився у 1945–1946 рр. [1, арк. 5]. Станом на грудень 1945 р. в обласних державних архівах УРСР, а також Центральному державному архіві Жовтневої революції (ЦДАЖР) УРСР (сьогодні – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України – ЦДАВО України) зберігалось 122 140 документів з історії окупації та ще 23 205 примірників надрукованих під час окупації видань [1, арк. 72]. До листопада 1945 р. ці документи знаходилися у відносно вільному доступі, і інколи публікувалися у різноманітних збірках агітаційного характеру, в яких викривалися репресії окупантів проти мирного населення [2]. У листопаді 1945 р., після відповідного розпорядження заступника керівника управління державних архівів НКВС УРСР Г. С. Павлюка ці документи були засекречені [3, арк. 5]. Фактично сорок років значний документальний масив знаходився поза науковим обігом. Історичні праці, присвячені окупаційному режиму в роки Другої світової та Великої Вітчизняної війни здебільшого базувалися на документах архівних колекцій, матеріали до яких потрапляли після ретельного відбору радянських спецслужб [4]. Сама історія окупації зводилася, в основному, до історії радянської підпільно-партизанської боротьби та репресій нацистів проти мирного населення.

Ситуація докорінно змінилася після початку перебудови в СРСР. З 1986 р., після відповідного розпорядження Головного архівного управління УРСР, почалося розсекречування документів окупаційних органів влади [5, арк. 14]. Відтепер у галузевих журналах друкувалися реєстри фондів українських архівів, що містили відомості про документи з історії Великої Вітчизняної війни, у тому числі стосовно окупаційного режиму. У публікації В. М. Нем'ятого та О. І. Штиволока характеризувався засекречений фонд ЦДАЖР УРСР з трофейними документами Рейху КМФ-8, який є важливим джерелом для вивчення структури окупаційної адміністрації [6]. Ця стаття була однією з перших розвідок у вітчизняній науковій періодиці, присвячена аналізу документів засекреченого фонду. У першу чергу В. М. Нем'ятий та О. І. Штиволоки розглянули накази А. Гітлера та рейхскомісара Е. Коха про організацію влади на окупованих східних територіях та застосування репресій проти населення.

В статтях Р. І. Ткач, Л. Ю. Портнової, Н. О. Крепишевої, подано огляд документів архівів УРСР часів війни, у тому числі й деяких фондів з матеріалом органів українського «самоврядування» – Чернігівської та Харківської міських управ, районних управ тощо [7; 8]. Щоправда, у статтях вказувалися лише номери тоді ще засекречених фондів (іноді з зазначенням інших елементів архівного шифру, зокрема номерів описів), без назв, була повністю відсутня характеристика документів управ. Автори намагалися не зосереджувати на цьому увагу читачів. У цілому, в останні роки існування радянської влади в Україні, процес аналізу джерельної інформації документів окупаційних часів лише розпочався, а до початку 1990-х рр., не дивлячись на зняття грифу секретності, ці документи не були доступними для пересічних дослідників.

Наукові розвідки 1990-х рр. здебільшого, присвячувалися, загальним рисам історії німецької окупації та у більшості випадків ґрунтувалися на архівних документах ЦДАВО України. У цій архівній установі зберігається документація центральних окупаційних структур, чия діяльність охоплювала більшість території України. Зокрема це документи Рейхскомісаріату Україна (фонд р-3206), штабу імперського керівництва А. Розенберга (фонд р-3676), фондів тилових частин груп армій, які воювали на території УРСР, фонду трофейної німецької документації, фотокопії якої закупили в США у 1960-х рр. (КМФ-8) та їм подібні. Як наслідок, регіональну специфіку окупаційного режиму прослідковано у цих працях недостатньо, адже документи місцевих адміністрацій, поступали на зберігання до обласних державних архівів і їх вивчення розпочалося дещо пізніше.

Розсекречені наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. документи стали джерельною базою для розділів присвячених Другій світовій війні, у загальних працях з історії України. Наприклад, автори «Політичної історії України. XX ст.», який (IV том – присвячений історії України у 1939–1945 рр.) В. А. Гриневич, В. С. Коваль, В. І. Кучер, використовують інформацію розсекречених документів ЦДАВО України (здебільшого фондів РКУ № 3206 та КМФ-8) [9]. Схожу особливість джерельної бази мали інші роботи В. І. Кучера (у співавторстві з П. М. Чернегою), М. В. Ковалю тощо [10; 11]. Отже, у 1990-х рр. історики намагалися в першу чергу дослідити центральні архівні установи України, в яких зберігалися найбільші та інформативно насичені колекції документів з історії окупаційного режиму. Документи обласних архівів знайшли своїх дослідників лише наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр.

Одну з перших спроб провести аналіз особливостей окупаційного режиму в північно-східній Україні, на підставі архівних документів локальних архівів, зробив В. А. Нестеренко [12]. У своєму дисертаційному дослідженні він охарактеризував неопубліковану джерельну базу українських архівів з теми окупації (в основному документи центральних органів допоміжної влади та окупаційних установ) та виділив найбільші групи опублікованих джерел. В. А. Нестеренко широко використав у роботі інформацію документів державних архівів областей, у першу чергу Державного архіву Сумської області, а також фондів центральних архівів (зокрема, КМФ-8 ЦДАВО України). Базуючись на цих джерелах, автор запропонував свою схему щодо організації окупаційної та допоміжної влади у зоні

управління Вермахту, особливостей економічної політики окупантів, культурно-побутового життя населення. На схожій джерельній базі побудована і дисертація П. В. Рокотова присвячена структурі окупаційної адміністрації в Україні [13].

А. В. Скоробогатов провів ґрунтовний аналіз архівних документів з історії окупації Харкова, як одного з найбільших обласних центрів захоплених вермахтом [14]. У його працях використане широке коло документів з українських архівів – ЦДАВО України, Державного архіву Харківської області, Галузевого державного архіву Служби безпеки України (ГДА СБУ) та архівів РФ і ФРН.

І. С. Тарнавський схарактеризував архівні документи Державного архіву Донецької області та Державного архіву Луганської області, під час дослідження німецького окупаційного режиму на Донбасі [15]. Докладно аналізуючи структуру та функції окупаційного апарату, автор використав інформацію документів з обласних державних архівів (наприклад, збірного фонду № р-1307 Державного архіву Луганської області) та ЦДАВО України (у першу чергу фонду КМФ-8). Джерелом вивчення економічних перетворень на Донбасі у 1941–1943 рр. стали фонди общинних господарств, німецьких сільськогосподарських управлінь.

Поряд з комплексним вивченням історії окупаційного режиму в Україні, сучасні історики досліджують і її окремі аспекти. Новою тематикою стала історія збройної боротьби ОУН і УПА. Найбільш значною серією збірок документів з історії УПА є «Літопис УПА», видання якого в Україні здійснюється з 1995 р. [16]. Ця серія, базується на документах українських архівів, зокрема ЦДАВО України (фонди крайових провідів УПА – фонд № 3833 Крайового проводу ОУН на західноукраїнських землях тощо).

Актуалізацією джерельної інформації документів з історії ОУН та УПА займається В. І. Сергійчук, який є автором, як спеціальних праць, присвячених встановленню інформативної цінності документів українських архівів з історії УПА, так і праць, які спираються на розсекречені матеріали ЦДАВО України та ГДА СБУ [17; 18]. Для вивчення документальних свідчень діяльності УПА, доцільно користуватися анотованими покажчиками фондів УПА в українських архівах, наприклад – «Фонди з історії УПА в державних архівосховищах України» (2000 р.), упорядником якого є Г. В. Папакін. У довіднику охарактеризовані документи фондів ЦДАВО України та державних архівів західних областей нашої держави, які стосуються історії УПА.

Отже, сучасні українські дослідники основну увагу звертають як на загальну історію українського націоналістичного руху у роки війни, так і на її регіональний аспект. Робота над вивченням відповідної архівної документації продовжується

Ще одним напрямком досліджень сучасної історіографії та архівістики є вивчення та актуалізація документів, які висвітлюють людські та економічні втрати УРСР у роки війни. Дослідники систематично вивчають документи українських архівів та архівів інших держав (у першу чергу РФ та ФРН). Особливої актуальним є питання вивезення культурних цінностей з України у 1941–1943 рр. Вивчення цієї групи документів розпочалася у 1993 р., коли в Україні було створено фонд «Взаємопорозуміння та примирення». Головною метою фонду стало визначення матеріальних втрат мешканців України у роки окупації та звернення з відповідним

проханням про компенсацію до Німеччини [19, с. 24]. У 1998 р. фонд створив науково-аналітичну групу, яка мала займатися питанням так званого «нацистського золота», тобто вивезених німцями з України цінностей. До цієї групи увійшли Г. В. Боряк, М. Г. Дубик, Н. В. Маковська. Одним з завдань групи став архівний пошук документальних даних для підрахунків матеріальних та культурних втрат України у 1941–1944 рр. Особливо відзначимо активну діяльність Г. В. Боряка щодо пошуку, вивчення та оприлюднення архівних документів з цього питання. Він дослідив проблему переміщення бібліотечних та знищення архівних фондів у роки окупації [20]. Г. В. Боряк у рамках співпраці з Бременським проектом «Доля культурних цінностей, вивезених з СРСР під час Другої світової війни» провів велику роботу з аналізу архівної документації, щодо пограбування культурних надбань України у 1941–1944 рр.

У працях Л. А. Дубровіної та Н. І. Малолетової, використано документи крайової бібліотеки Рейхскомісаріату Україна для встановлення втрат бібліотечного фонду України у роки окупації та підрахунку кількості вивезених до Німеччини книг з українських бібліотек [21]. Н. О. Кашеварова вивчала документи українських архівів, які висвітлюють діяльність оперативного штабу А. Розенберга [22]. Зважаючи на те, що документи комісії А. Розенберга у фондах ЦДАВО України організовані та структуровані незадовільно (до однієї справи часто вміщені різні за походженням документи, назви справ досить приблизно визначають їх зміст тощо), Н. Кашеварова у співавторстві з Н. І. Малолетовою запропонувала удосконалений варіант систематизації документів у фондах, нові назви справ. Їх праця полегшила архівний пошук іншим дослідникам, які працюють у фондах № 3674 та № 3676 ЦДАВО України.

Сучасні автори активно залучають до своїх досліджень джерельна інформація документів українських архівів, яка стосується духовно-побутового життя населення окупованих регіонів. Важливим є доробок О. Є Лисенко – дослідника з історії релігії та церкви у роки війни та окупації. Цій проблемі була присвячена спеціальна робота автора, яка містить глибокий аналіз існуючої джерельної бази [23]. Систематичне вивчення архівних документів науковець проводив досліджуючи окремі аспекти історії окупації: діяльність УПА (фонди ЦДАВО України та ГДА СБУ), організацію управління та зв'язку у роки війни, зокрема між партизанськими загонами [24].

Аналіз документальної джерельної бази з історії окупаційного режиму в Україні також проводиться у спеціальних джерелознавчих та архівознавчих розвідках. Вивчення особливостей формування джерельного комплексу з історії окупації, його інформативних можливостей відбувається у сучасний період. Одним із питань, яке привернуло увагу радянських учених у 1980-х рр. та продовжує вивчатися новітньою українською історіографією, є порядок виявлення і умов зберігання документів окупаційного періоду в українських архівах. Найбільш дослідженим аспектом цієї теми є історія прийняття на зберігання документів окупаційних органів влади та установ. Діяльність оперативних груп Управління державними архівами висвітлена у публікаціях та монографії І. М. Мищака, в яких детально аналізується розвиток архівної справи в УРСР протягом першого повоєнного

десятиріччя, зокрема встановлюються втрати архівних установ УРСР протягом війни та окупації, висвітлюються процеси їх евакуації та реєвакуації [25]. Виявлення документів окупаційних структур на визволених територіях І Мищак розглядає крізь призму відбудови архівної системи України. У роботах Н. М. Руденко ґрунтовно характеризується діяльність Комісії з історії Великої Вітчизняної війни щодо створення відповідної документальної бази [26]. Видавничій діяльності українських архівів присвячене дисертаційне дослідження Ю. А. Прилепішевої. Авторка перелічує та детально характеризує нормативні акти Головного архівного управління СРСР про видання документів [27].

Подальшого розвитку отримала робота по встановленню інформативних можливостей документів окремих архівних установ у висвітленні історії окупації. З нагоди 60-річчя Перемоги у журналі «Архіви України» у 2005 р. вийшли друком численні публікації, присвячені характеристиці фондів окупаційних установ державних архівів України. Більшість цих публікацій у вигляді статей мали описовий характер, і були результатом архівного опису відповідних груп документів. У статті Н. В. Маковської охарактеризовані фонди ЦДАВО України з історії Другої світової війни [28]. Крім безпосередньо «окупаційних» фондів, у статті згадуються і фонди РМ УРСР, Держплану УРСР, Центрального статистичного управління та інших установ, які розслідували втрати республіки від окупації, а також архівні колекції ЦДАВО України. Таким чином, у публікації Н. В. Маковської проведено аналіз наявної у ЦДАВО України джерельної бази з історії Другої світової війни.

Характеристика документів державних обласних архівів з історії окупаційного режиму міститься у ряді інших публікацій архівних працівників, які також були розміщені у «Архівах України» [29]. Джерелознавча критика у цих статтях зазвичай відсутня, вони носять більше довідковий, ніж науковий характер.

Ще одним напрямком роботи українських архівістів є видання наукових довідників на документи НАФ України окупаційного періоду. Головною роботою останніх років, яка містить ґрунтовний аналіз документації українських архівів з історії окупації, є «Архіви окупації. 1941–1944 рр.» [30]. У підготовці та виданні цього наукового довідника брали участь провідні працівники більшості центральних та обласних державних архівів. Його укладачем є Н. В. Маковська. У роботі запропонована ґрунтовна характеристика фондів державних архівів України, документи яких належали діловодству окупаційних структур. Особливу увагу автори зосереджують на характеристиці фондів німецьких та колабораціоністських органів окупаційної влади, але приділяють увагу комплексному аналізу історії окупації. У роботі перелічені фонди окупаційних організацій та установ, а також фонди радянських комісій, що займалися розслідуванням німецьких злочинів, які зберігаються у ЦДАВО України та державних обласних архівах. Також у довіднику надано характеристику деяким «партизанським» фондам ЦДАВО України та колишнім партійним обласним архівам. Дана робота має важливе значення для дослідників окупаційного режиму в Україні, вона дозволяє системне вивчення «окупаційних» фондів центральних та обласних архівів.

З кінця 1990-х рр. архівні установи України активізували видання довідкового апарату своїх фондів. За радянських часів у численних путівниках-довідниках по архівах було неможливо знайти довідкову інформацію про фонди з документами окупаційних органів влади та установ, оскільки майже всі вони були засекречені. У новітніх путівниках міститься перелік та характеристика фондів з історії окупаційного режиму.

Висновки дослідження. До найбільш вивчених та опрацьованих комплексів архівних документів з історії німецького окупаційного режиму в Україні можна віднести документи центральних архівних установ, у першу чергу ЦДАВО України. Їх систематичне вивчення розпочалося відразу після зняття грифу секретності у другій половині 1980-х рр. і триває вже майже тридцять років. До значно менш актуалізованих архівних документів можна віднести документи обласних архівів, які концентрують значну кількість документів органів місцевої адміністрації, конкретизують дані про особливості «нового порядку» на окупованих територіях. Ці архівні документи потребують подальшого вивчення. До недостатньо вивчених можна віднести і документи спецархівів, зокрема Галузевого державного архіву СБУ, з документів якого до сьогодні не знято гриф секретності. Саме ці комплекси архівних документальних джерел є найбільш перспективними для подальшого дослідження.

Список літератури: 1. *ЦДАВО України*. – Ф. 14. – Оп. 7. – Спр. 98. Отчёты УГА НКВД СССР (за первое полугодие 1945 г.). 1 вересня – 20 жовтня 1945 р. – 90 арк. 2. *По обе стороны фронта*. Письма советских и немецких солдат 1941 – 1945 гг. – М., 1945. – 101 с. 3. *Держ. архів Харківської обл.* – Ф. р-1932. – Оп. 3. – Спр. 16. Циркуляры и распоряжения УГА УССР. 14 листопада – 1 грудня 1945 р. – 37 арк. 4. *Советская Украина в годы Великой Отечественной войны 1941 – 1945 гг.: док. и материалы: в 3 т.* / [сост. Д. Ф. Григорович и др.]. – К., 1985. 5. *Держ. архів Харківської обл.* – Ф. р-1932. – Оп. 7. – Спр. 438. Отчёт о работе архива за 1986 г. 6. *Нем'ятний В. М.* Огляд Колекції мікрофотокопій німецько-фашистської окупаційної адміністрації і командування частин Вермахту, що діяли на тимчасово захопленій гітлерівцями території України у роки Великої Вітчизняної війни / В. М. Нем'ятний // *Архіви України*. – 1985. – № 1. – С. 44-69. 7. *Ткач Р. І.* Українська РСР у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.: (покажчик документів, виявлених у держ. архівах республіки) / Р. І. Ткач // *Архіви України*. – 1984. – № 5. – С. 5-16. 8. *Крепишена Н. О.* Колекція документів ЦДАЖР УРСР з історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. / Н. О. Крепишена // *Архіви України*. – 1981. – № 2. – С. 55-59. 9. *Політична історія України. XX ст.: у 6 т.* – Т. 4: Україна у Другій світовій війні (1939 – 1945) / [автор. колектив: В. І. Кучер, В. А. Гриневиц, В. С. Коваль]. – К., 2003. – 584 с. 10. *Кучер В. І.* 50-річчя перемоги над фашизмом: Україна і Друга світова війна / В. І. Кучер – К., 1995. – 68 с. 11. *Коваль М. В.* Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.) / М. В. Коваль – К., 1999. – 336 с. 12. *Нестеренко В. А.* Окупаційний режим у військовій зоні України в 1941–1943 рр. (адміністративний, економічний та соціокультурний аспекти): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. А. Нестеренко – К., 2005. – 307 с. 13. *Рокотов П. В.* Німецько-фашистський окупаційний режим в Україні 1941 – 1944 рр.: дис. канд. іст. наук / П. В. Рокотов – Х., 1997. – 234 с. 14. *Скоробогатов А. В.* Харків у часи німецької окупації / А. В. Скоробогатов – Х., 2004. – 368 с. 15. *Тарнавський І. С.* Німецько-фашистський окупаційний режим в Донбасі (1941 – 1943 рр.). дис. канд. іст. наук / І. С. Тарнавський – Донецьк, 1999. – 220 с. 16. *Волинь, Полісся, Поділля: УПА та запілля 1944–1946 рр.* Док. і мат. / [ред. рада: С. Богунов та ін.]. – К. – Торонто, 2005. – 1334 с. 17. *Сергійчук В. І.* ОУН – УПА в роки війни. Нові док. і мат. / В. І. Сергійчук – К., 1996. – 496 с. 18. *Сергійчук В. І.* Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр. Нові док. і мат. / В. І. Сергійчук. – К., 1998.

– 944 с. **19.** *Боряк Г. В.* «Нацистське золото» в Україні: у пошуках архівних свідчень / Г. Боряк – К., 1998. – 134 с. **20.** *Боряк Г. В.* Дослідження історії переміщення книжкової культурної спадщини України в період Другої світової війни / Г. В. Боряк // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – К., 2004 – С. 23 – 35. **21.** *Дубровіна Л.* Звіти про діяльність Крайової бібліотеки Рейхскомісаріату України як джерело з історії бібліотек і долі бібліотечних фондів у період нацистської окупації Києва (1941–1943 рр.) / Л. Дубровіна // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. – 2001. – Чис. 6 (7). – С. 6–16. **22.** *Кашеварова Н. Г.* Деятельность Оперштаба рейхсляйтера Розенберга в оккупированной Европе в период Второй Мировой войны / Н. Г. Кашеварова – К., 2006. – 577 с. **23.** *Лисенко О. Є.* Релігійна ситуація України в 1941–1946 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / О. Є. Лисенко. – К., 1999. – 350 с. **24.** *Лисенко О. Є.* Особливості організації управління та зв'язку в роки Великої Вітчизняної війни / О. Є. Лисенко – К., 2004. – 149 с. **25.** *Мищяк І. М.* Діяльність оперативних груп Архівного управління України по збиранню документальних матеріалів (1941–1944 рр.) / І. М. Мищяк // Історія України: Маловідомі імена, події, факти. – Вип. 6. – С. 12-23. **26.** *Руденко Н. М.* Діяльність Комісії по Великій Вітчизняній війни АН УРСР по створенню документальної бази / Н. М. Руденко // Сторінки воєнної історії України. – 1998. – № 2. – С. 29-42.] **27.** *Прилепішева Ю. А.* Археографічна діяльність архівних установ України (1946 – 1991): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / Ю. А. Прилепішева – К., 2003. – 344 с. **28.** *Маковська Н. В.* Актуальні джерела ЦДАВО України з історії Другої Світової війни / Н. В. Маковська // Архіви України. – 2005. – № 1/3. – С. 63-85. **29.** *Власенко Л. І.* Документи про підпілля та партизанський рух на Сумщині під час Другої світової війни (1941-1943 рр.) / Л. І. Власенко // Архіви України. – 2005. – № 1/3. – С. 546 – 551. **30.** *Архіви окупації, 1941 – 1944 рр.* / [упорядк. Н. В. Маковська]. – К., 2006. – 871 с.

Надійшла до редколегії 31.10.2013

УДК 94(477) «1941/1944»:025.171

Актуалізація документів з історії німецького окупаційного режиму в Україні на сучасному етапі розвитку української історіографії / В. В. Жигло // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми історії України. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. - № - 61 (1034). С. 46-53. Бібліогр.: 30 назв.

В статті аналізується робота українських істориків і архівістів по актуалізації комплексу архівних документів по історії німецького окупаційного режиму в Україні. До середини 1980-х гг. більшість цих документів знаходилась в обмеженому доступі, їх систематичне вивчення почалося відносно недавно.

Ключевые слова: Национальный архивный фонд Украины, Центральный государственный архив высших органов власти Украины, областные государственные архивы, актуализация, репрезентативность.

The article analyzes the work of Ukrainian historians and archivists to update the complex of archival documents on the history of the German occupation regime in Ukraine. Until the mid-1980s, the majority of these documents are in limited access, their systematic study is relatively recent.

Keywords: National Archival Fund of Ukraine, the Central State Archive of the higher authorities of Ukraine, the regional state archives, updating, representativeness.